

گزارش رویترز دربارهٔ بحران تازه آل سعود

بین الملل < خاورمیانه - واحد مرکزی خبر نوشت:

خبرگزاری رویترز در گزارشی از دمام به قلم «انگس مک داوال» نوشت:

زمانی که بمب گذاران انتحاری سنی وابسته به یک محفل داعش، ماه گذشته مساجد اقلیت شیعیان عربستان سعودی را هدف حملات خود قرار دادند، دولت عربستان سریعاً وعده داد انسجام ملی را فرای خطوط جداکننده فرقه ای در این کشور حفظ کند و علیه این حملات واکنش مناسب نشان دهد.

بر اثر این دو انفجار ۲۵ نفر کشته شدند و اختلافاتی در پادشاهی عربستان سعودی که تحت حاکمیت خاندان آل سعود قرار دارد به وجود آمد.

اکثریت جمعیت عربستان را مسلمانان سنی تشکیل می دهند و روحانیون تندروی مکتب وهابیت عموماً اعلام می کنند شیعیان، مسلمانان واقعی نیستند.

وقوع این حملات باعث شده است تعهد خاندان آل سعود به حفظ حقوق اقلیت شیعیان در عربستان زیر سوال برود، زیرا حملات خشونت آمیز علیه این اقلیت در حالی افزایش می یابد که تنش ها میان عربستان سعودی و ایران شیعه به عنوان مهمترین رقیب منطقه ای این کشور تشدید شده است. به علاوه، عربستان با جنگجویان یک شاخه شیعه در یمن نیز درگیر است.

عموم شیعیان علناً از دولت عربستان بابت حمایت از این اقلیت قدردانی کردند و رسماً از اعتماد و اطمینان خود به پلیس خبر دادند. این در حالی است که بسیاری از این شیعیان در مجامع خصوصی اعلام کردند از این موضوع نگران هستند که دولت عربستان برای حل مشکلات ریشه ای مربوط به اختلافات فرقه ای اقدام چندانی انجام ندهد.

یک فعال شیعیان که خواست نامش فاش نشود در این باره در گفتگویی تلفنی با خبرگزاری رویترز گفت: «مردم بر مسائل فرقه ای تمرکز دارند. روزنامه ها، رسانه های اجتماعی، کتاب های آموزشی، همگی به این مسائل می پردازند.» این فعال شیعه، عموماً از نحوه برخورد دولت عربستان با اختلافات فرقه ای در این کشور انتقاد می کند.

از زمان وقوع این حملات، دولت عربستان سعودی به شیعیان اجازه داد گروه‌ها و جوامع حفاظتی را ایجاد کنند که افراد را در زمان ورود به مساجد مورد بازرسی قرار می‌دهند. آنها همچنین ایست‌های بازرسی را ایجاد کرده‌اند که ورود افراد به روستاهای خود را مورد بازرسی قرار می‌دهند.

این گروه‌ها مسلح نیستند، اما در صورت روبرو شدن با افراد غریبه و مشکوک، با نیروهای پلیس تماس برقرار و درخواست کمک می‌کنند.

در یک مراسم تدفین که روز چهارشنبه برای قربانیان انفجار مسجدی در دمام برگزار شد، نزدیک به ۱۰ هزار نفر شرکت کردند. این افراد که پرچم سیاه به دست داشتند، برای قربانیان این حادثه نماز خواندند. همه شرکت‌کنندگان در این مراسم مجبور بودند از چهار ایست بازرسی امنیتی که هر یک به فاصله ۳۰۰ متر ایجاد شده بود، عبور کنند.

ص:۱

با این وجود، اظهار نظرها علیه شیعیان در رسانه‌های اجتماعی طی ماه‌های اخیر و پس از آن افزایش یافته است که عربستان سعودی، حملات هوایی خود را علیه شبه نظامیان حوثی یمن آغاز کرد. این اظهار نظرها و سخنان باعث تشدید ناپردباری فرقه‌ای سنتی در عربستان سعودی شده است.

بر اساس دیدگاه ستیزه‌جویان سنی در عربستان سعودی، شیعیان به جای آنکه به دولت این کشور وفادار باشند، به ایران وفادار هستند. برخی از شیعیان نیز مقامات عربستان سعودی را به سرکوب مردم در هنگام بروز تنش‌های منطقه‌ای متهم کرده‌اند. ریاض این اتهامات را تکذیب می‌کند.

داعش که از داوطلبان سعودی درخواست کرده است از سفر به عراق یا سوریه خودداری کنند و در عوض، به شیعیان در این کشور حمله کنند، به خوبی از خشم مردم عربستان از اقلیت شیعیان بابت حملات منتسب به آنها علیه دیگر سنی‌ها در

خاور میانه استفاده می‌کند.

شیعیان که از موقعیت بی‌ثبات خود در عربستان سعودی آگاه هستند، معمولاً مراقبت‌ها را به صورت علنی از دولت این کشور تقدیر کنند.

«ابراهیم» که تنها خود را با نام کوچک و با نام مستعار «ابو احمد» معرفی کرد به نمایندگی از افرادی که در مسجد «العنود» تجمع کرده بودند به خبرنگاران گفت: «همه در اینجا، تحت حکومت یک پادشاه قرار داریم و همه ما در امنیت به سر می‌بریم.»

مساحت این مسجد زیبا چند برابر یک زمین تنیس است و می‌تواند شش هزار نمازگزار را در خود جای دهد.

بر خلاف مناطق سنی‌نشین که در هر محله کوچک یک مسجد وجود دارد، ناحیه العنود تنها دارای یک مسجد شیعه است که دولت عربستان سعودی مجوز آن را صادر کرده است. نمازگزاران نیز مجبور هستند از چندین کیلومتر دورتر برای حضور در این مسجد بیایند.

شیعیان برای دیگر مراسم مذهبی خود از یک مکان ویژه عبادت موسوم به «حسینیه» استفاده می کنند، اما مجوز برپایی هیچ حسینیه ای در دمام - که اکثریت جمعیت آن را سنی ها تشکیل می دهند - صادر نشده است و حسینیه ها تنها در مناطق شیعه نشین «قطیف» وجود دارد.

پس از حملات روز جمعه، مقامات محلی سرانجام به شیعیان دمام اعلام کردند می توانند پس از چند دهه درخواست، قبرستان ویژه خود را داشته باشند. این اقدام مقامات عربستان ظاهرا با هدف کاهش خشم مردم محلی صورت گرفت.

این اقدامات مقامات سعودی به همراه وعده سخاوتمندانه آنها مبنی بر پرداخت غرامت به خانواده های قربانیان بمب گذاری ها و همچنین دیدار با این خانواده ها و عرض تسلیت به آنها، در بسیاری از رسانه های اجتماعی سعودی بازتاب گسترده ای داشت. در این رسانه ها، هم حملات علیه شیعیان و هم احساسات ضد شیعی به شدت مورد انتقاد قرار گرفته است.

این در حالی است که فعالان شیعه در گفتگوی تلفنی با خبرگزاری رویترز در این باره اعلام کردند پس از حمله ستیزه جویان وابسته به داعش به یک حسینیه در منطقه «الاحساء» در ماه نوامبر که به کشته شدن هشت نفر منتهی شد، وعده های مشابهی را از مقامات عربستان شنیدند.

به گفته این فعالان، این حمله هیچ تاثیری در مقابله با شیوع انتقادات ضد شیعه در رسانه های اجتماعی طی ماه های بعد نداشت و به هیچ وجه باعث نشد مقامات عربستان سعودی در تبعیض ها و تفرهای دینی خود تجدید نظر کنند.

در قسمت ورودی پشتی مسجد «العنود»، محل وقوع انفجار انتحاری با لکه ای مشخص است. بمب گذار انتحاری که لباس زنان را پوشیده بود در این قسمت عملیات خود را انجام داد. دو مرد جوان که به وی مشکوک شده بودند، قصد داشتند مانع ورود وی شوند. آنها نیز در این انفجار کشته شدند.

«حسن الهاشم» که ۱۸ سال سن دارد و دانش آموز است، موقع وقوع انفجار، پشت یک ستون قرار داشت و در امان ماند، اما پسر عموی ۳۴ ساله وی در این انفجار کشته شد.

ص:۲

وی اکنون به صورت داوطلبانه در قسمت ورودی این مسجد اقدام به بازرسی بدنی نمازگزاران می کند. وی گفت خطر رویارویی با ستیزه جویان جهادی را می پذیرد تا بدین ترتیب بتواند از سایر شیعیان محافظت کند.

«مصطفی الشواف» که ۲۵ سال سن دارد و از نمازگزاران شیعه در این مسجد است در این باره گفت: «همه می خواهند مانند پسرعموی وی باشند. آنها می خواهند در راه نجات مردم کشته شوند.»

برای بسیاری از سنی ها، شنیدن خبر بسیج شدن شیعیان برای حفاظت از جوامع خود، حتی با آنکه مسلح نیستند و با پلیس همکاری می کنند، یک تهدید محسوب می شود. این موضوع نشان دهنده مرز باریکی است که مقامات عربستان سعودی باید میان تلاش برای کاهش دغدغه های امنیتی افراد محلی از حملات ستیزه جویان و همچنین خشم برخی سنی ها از رفتار ترجیحی با یک اقلیت مورد تنفر، رعایت کنند.

آنچه که بسیاری از شیعیان در مراسم تدفین روز چهارشنبه اعلام کردند، پاسخ طولانی مدت به قانونی علیه نفرت مذهبی بود. «شورای مشورتی» عربستان اعلام کرده است ممکن است این موضوع را به بحث بگذارد.

«ولید سلیس» کارشناس «مرکز ادله» در این باره گفت: «برخی از شیعیان متهم خواهند شد و برخی وهابی ها نیز توسط قانون مجازات خواهند شد. اما ما به این قانون نیاز داریم تا بدین ترتیب به تمام سخنان نفرت آمیز میان شیعیان و سنی ها پایان دهیم. هدف ما این است.»

اما در کشوری که خاندان حاکم آن، برای حفظ مشروعیت خود تا حدی نیاز به روحانیون وهابی دارد و این روحانیون نیز عقیده خود را برتر از دیگران می دانند، تحقق چنین موضوعی ممکن است بسیار دور از انتظار باشد.

۵۲۵۲

ص:۳